

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การให้การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศ การศึกษาจะช่วยให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย ทางด้านสติปัญญาและทางด้านสังคม สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ บุคคลที่จะเป็นตัวจักรสำคัญ มีบทบาทในการให้การศึกษา ได้แก่ครู เพราะครูเป็นผู้ที่อบรมสั่งสอน แนะนำและชี้แนวทางแก่เด็กหรือเยาวชนที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถ อันเป็นรากฐานของการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น ผู้ที่จะมาเป็นครูจะต้องได้รับการศึกษาที่จะสามารถสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กได้ มาเป็นอย่างดีทั้งทางด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพราะครูจะต้องไปสร้างคนทีมาจากหลายครอบครัว มาจากสภาพแวดล้อมพื้นฐานทางด้านการศึกษาและจิตใจที่แตกต่างกัน ให้มาอยู่ในสังคมเดียวกันโดยไม่ให้เกิดปัญหา สามารถอยู่ร่วมสังคมกันได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว สถาบันผลิตครูจึงจำเป็นต้องให้นักศึกษาได้ฝึกหัด ฝึกงานอาชีพดังที่เรียกว่า "การฝึกสอน" หรือ "การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ" ฝึกสอนในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ฝึกงานในหน้าที่ครูตาม โรงเรียนต่าง ๆ โดยนำเอาวิชาการและทฤษฎีทางการศึกษา ไปปฏิบัติให้เหมาะสมใช้ได้ ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้การแนะนำและดูแลจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในอาชีพทางครูสูง

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานผลิตครูของกรมการฝึกหัดครูไว้ว่า

การผลิตครูเป็นงานที่มีความสำคัญเพียงไร ทุกอย่างย่อมทราบที่อยู่แล้วว่าการที่ประชาชนพลเมืองจะได้รับการศึกษาคือหรือไม่เพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับครูที่เราผลิตขึ้น

ถ้าครูเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีความสามารถในการสอน รู้จักใช้อุปกรณ์การสอน ให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรม วัฒนธรรมดี ควบคุม ขอบหวังใคว่า จะสามารถอบรมสั่งสอนให้เยาวชนเป็นพลเมืองอันพึงปรารถนาของชาติได้ในอนาคต¹

สองศรี ชูติวงศ์ และ สวัสดิ์ สุคนธรังษี กล่าวว่

การฝึกสอนเป็นประสบการณ์ต่อเนื่องกับการสอน กล่าวคือ นักเรียนครูที่ทำการสอนได้ดี ครูจะออกไปปฏิบัติการสอนได้ดีพอสมควร แต่ในบางครั้งหากวางแผนการสอนไว้ไม่ดีพอ ความสำเร็จในการฝึกสอนของนักเรียนครูก็ไม่อาจจะเป็นกรณีคาดคะเนความสำเร็จในการสอนจริง ๆ ทอไปได.....²

ปัญหา สมบูรณ์ศิลป์ กล่าวว่

การสอนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ จึงต้องมีการเรียนทฤษฎีเพื่อให้ความรู้หลักการต่าง ๆ ที่จะนำไปทำการสอนให้ใคร่และทั้งการฝึกหัด เพื่อนำเอาหลักการเหล่านั้นมาประยุกต์ในสถานการณ์จริง ๆ การฝึกสอนจึงเป็นงานที่สำคัญขั้นสุดท้ายที่เปิดโอกาสใหญ่ที่จะไปประกอบอาชีพครูในอนาคตโคตทดลองปฏิบัติงานกับนักเรียนในห้องเรียนและในสนามฝึกจริง ๆ และเมื่อประสบปัญหาที่จะโคมีโอกาสดลองแก้ปัญหาเหล่านั้นคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำ³

วิชาพลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญในการที่จะช่วยเสริมสร้างสุขภาพทางค้ำร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมให้พัฒนากรขึ้นโดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นสื่อโคมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของวิชาพลศึกษาโค

¹สาโรช บัวศรี, "คำปราศรัยของอธิบดีกรมการฝึกหัดครู ประชาชนในพิธีสัมมนาอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และอาจารย์นิเทศก์ ผู้ค้ำเนินงานค้ำนการฝึกสอน" บรรยาย ณ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 6-7 กรกฎาคม 2516. (เอกสารอัครสำเนา).

²สองศรี ชูติวงศ์ และ สวัสดิ์ สุคนธรังษี, "การนิเทศการฝึกสอน" วิทยาจารย์, ปีที่ 61 ฉบับที่ 7 (กันยายน 2505), หน้า 550.

³ปัญหา สมบูรณ์ศิลป์, ปลายทาง (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพลศึกษา, 2518).

ชาร์ลส เอ. บุชเชอร์ (Charles A. Bucher) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสอนวิชาพลศึกษาไว้ถึง 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย
2. เพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหว
3. เพื่อพัฒนาจิตใจ
4. เพื่อพัฒนาทางมนุษยสัมพันธ์¹

วรศักดิ์ เพียรชอบ กล่าวไว้ว่า

วิชาพลศึกษา คือ การศึกษาแขนงหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายเช่นเดียวกับการศึกษาอื่น ๆ เป็นวิชาที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม จะแตกต่างกับวิชาอื่นก็ตรงที่วิธีการและสิ่งทีนำมาใช้ คือ พลศึกษาใช้กิจกรรมการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเป็นสื่อกลางของการเรียนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาต่าง ๆ²

เนื่องจากกิจกรรมพลศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญ จึงควรที่ครูพลศึกษาต้องเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกรมพลศึกษาได้กำหนดนโยบายไว้ว่า บุคคลที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติถึงแม้จะได้รับการศึกษาและพุทธศึกษาเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม ถ้าร่างกายไม่แข็งแรง ใจคอไม่หนักแน่นขาดอนามัยและเป็นคนขี้โรคก็ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนให้ได้ผลเต็มที่ พลศึกษาจึงเป็นหลักสำคัญของการศึกษาแขนงหนึ่ง³

ดังนั้น ครูพลศึกษาจึงต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการสอนก่อนที่จะออกไปเป็นครูจริง ๆ โดยการฝึกสอน ฝึกตนเองทั้งด้านทักษะและวิธีการสอน

¹ Charles A. Bucher, Foundations of Physical Educations, 5d ed. (Saint Louis : The C.V. Mosby Company, 1968) pp. 162-170.

² วรศักดิ์ เพียรชอบ, "ความหมายและวัตถุประสงค์ของวิชาพลศึกษา", วารสารพลศึกษา 11 (มิถุนายน 2512) : 10.

³ กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507) หน้า-322.

การที่การฝึกสอนจะได้ผลตามความมุ่งหมาย จะต้องได้รับความร่วมมือกันจากสิ่งที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายโรงเรียนจะต้องจัดสถานที่ให้เหมาะสมสำหรับการฝึกนักศึกษาฝึกสอนในทุก ๆ ด้าน ให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองใช้ทฤษฎีที่ได้เรียนมา เพื่อจะได้ประเมินผลของตนเอง พัฒนาความสามารถของตนเองและที่สำคัญที่สุดก็เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู¹

ในปัจจุบัน การพลศึกษาในประเทศไทยจำเป็นต้องขยายและพัฒนาไปให้ทั่วถึงในทุก ๆ ที่ ทั้งในชนบทและในเมือง เพื่อให้ประชาชนคนไทยเข้าใจความหมายของการพลศึกษาสามารถใช้กีฬาหรือกิจกรรมพลศึกษาเป็นสื่อในการพัฒนาตนเอง และสังคมที่อยู่ นักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาไปแล้วต้องไปทำงานในที่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องให้นักศึกษาฝึกสอนเหล่านั้นฝึกตนเองไปให้พร้อมทั้งทางด้านวิชาการ ทฤษฎี และการปฏิบัติซึ่งจะสามารถไปเป็นผู้นำชุมชนทางด้านพลศึกษาได้

ดังนั้น จึงต้องช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนประทับใจในอาชีพครูขณะฝึกสอนโดยทางโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง ตลอดจนอาจารย์นิเทศก์ช่วยกันแนะนำแก้ไขและช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง

การศึกษาปัญหาการฝึกสอนนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา นอกจากจะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้การปรับปรุงโปรแกรมการฝึกสอนได้ตรงจุดแล้ว ยังจะทำให้ นักศึกษาประทับใจในอาชีพครู บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง สามารถเป็นครูที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา ของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง ในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคเหนือ

¹Thomas J. Brown, Student Teaching in a Secondary School
(New York : Harper and Row Publishers, 1968), pp.2-4.

2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการ ของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาของอาจารย์นิเทศก์ และ ของอาจารย์พีเลี้ยงเกี่ยวกับการฝึกสอน
3. เพื่อสรุปและเสนอแนะแนวทางสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรและโครงการฝึกสอนวิชาพลศึกษาของวิทยาลัยครูภาคเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคเหนือเท่านั้น ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครูพินุดสงคราม วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์และวิทยาลัยครูนครสวรรค์
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาในค่านต่าง ๆ ต่อไปนี้เท่านั้นคือ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน, ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และสถานที่, ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองชั้น, ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน, ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักศึกษาฝึกสอน, ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนที่นักศึกษาทำการสอน, ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์พีเลี้ยง ปัญหาซึ่งเกี่ยวกับโรงเรียนที่นักศึกษาทำการสอน, ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์พีเลี้ยง และปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ อาจารย์นิเทศก์, อาจารย์พีเลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคเหนือ

ข้อตกลงเบื้องต้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจและเชื่อได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาของวิทยาลัยครู

ภาคเหนือ

2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากต่าง ๆ ของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน อันจะช่วยปรับปรุงการสอนให้บรรลุผลดียิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์นิเทศก์ และ อาจารย์พี่เลี้ยงที่นำผลวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข หลักการและวิธีปฏิบัติงาน
4. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนฝึกสอนที่จะได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ และลักษณะงาน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่โรงเรียนฝึกสอนประสบ
5. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษารุ่นต่อไป ที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง ทั้งทางด้านวิชาการ บุคลิกภาพ เพื่อให้การฝึกสอนวิชาพลศึกษานั้นมีประสิทธิภาพและมีผลดียิ่งขึ้น เป็นการเตรียมตัวเป็นครูที่ดี

คำจำกัดความ

การฝึกสอน หมายถึง ประสบการณ์ภาคปฏิบัติที่ทางวิทยาลัยครูกำหนดให้ออกไปฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอน เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติงานทุกอย่างในหน้าที่ของครูพลศึกษาภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ในการฝึกสอนร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยง

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ของวิทยาลัยครูภาคเหนือที่ได้รับการแต่งตั้งให้มานิเทศการสอน เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับการสอน รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ และประสานงานกันระหว่างโรงเรียนฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาและทางวิทยาลัยครู

อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง ครู - อาจารย์ในสถาบันโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำวิชาพลศึกษาที่นักศึกษาฝึกสอนทำการสอนอยู่และผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอนจัดให้ทำหน้าที่แนะนำช่วยเหลือในขณะที่นักศึกษาไปปฏิบัติงานการฝึกสอนอยู่ในสถาบันนั้น

นักศึกษาฝึกสอน หมายถึง นักศึกษาของวิทยาลัยครูภาคเหนือ ประกาศนียบัตรวิชาการ
การศึกษาระดับสูง ชั้นปีที่ 2 วิชาเอกพลศึกษาที่ออกฝึกสอนในปีการ
ศึกษา 2523

โรงเรียนฝึกสอน หมายถึง โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคเหนือ
ที่ทางวิทยาลัยครูได้จัดส่งนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา คือ

1. โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยฝึกสอนของวิทยาลัยครู เชียงราย
2. โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยฝึกสอนของวิทยาลัยครู อุดรดิตถ์
3. โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยฝึกสอนของวิทยาลัยครู พิบูลสงคราม
4. โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยฝึกสอนของวิทยาลัยครู กัวแพงเพชร
5. โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยฝึกสอนของวิทยาลัยครู นครสวรรค์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย